HAMZA CELÂLEDDİN

DEHŞETLİ PEYGAMBER
ZARİF CELLAT

EDEBİ ŞEYLER

EDEBİ ŞEYLER

EDEBİ ŞEYLER 056

Anlatı-Mizah 002

Dehşetli Peygamber Zarif Cellat / Hamza Celâleddin

Yayın Yönetmeni: Ali Özgür Özkarcı

Birinci Baskı: Eylül 2018

Editör: Zafer Zorlu
Kapak Tasarımı: Koray Işıldak
Sayfa Tasarımı: Selin Kalkan
ISBN 978-605-2325-33-9

Baskı: Çınar Matbaacılık
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Çarşısı
C Clok No: 274-275 Topkapı / İstanbul
Sertifika No: 36305

Edebi Şeyler Arap Cami Mah. Yemeniciler Sok.
No: 50 Ömer Han K: 4 D: 4-5 Karaköy / İstanbul
Tel: (0212) 238 62 02 / E-posta: edebiseyler@gmail.com

Hamza Celâleddin

DEHŞETLİ PEYGAMBER ZARİF CELLAT

(Mitologya Olarak Tarih ve Düşlem Olarak Dünya II)

EDEBİ ŞEYLER

Hamza Celâleddin, 1991 senesinde Konya'da yeryüzüne gelen Hamza Celâleddin, ilk ve orta öğrenimini de burada tamamladı. Daha sonra üniversite eğitimi için Isparta'ya gitti ve burada Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe bölümünü tamamladı. 2013 yılındaki mezuniyetin ardından Konya Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine başladı. 2012 senesinde ilk kitabı *Ağaçlar Yürürse Tanrı Koşar* yayımlandıktan sonra sırasıyla *Yeraltında Dejavu, Kerhanede Anarşi, Kaos Kanos ve Hippiler, Çıldırmanın Âmentüsü* ve *Koşkun Küsüye Doğru* isimli beş kitabı daha okurla buluştu. Kitaplarının yanısıra yazıları *Düşünbil Felsefe Dergisi, Sancı Kültür-Sanat Dergisi, Mukavemet, Müntehâ, Yazarkafa* gibi çeşitli dergilerde ve fanzinlerde yayınladı. Şu anda hayatına bir yersiz-yurtsuz olarak devam eden Hamza Celâleddin, *Katil Nietzsche Asker Kant* [Edebi Şeyler, 2017] ile başladığı tarihsel-ironik üçlemeye ikinci kitap *Dehşetli Peygamber Zarif Cellat* ile devam ediyor. Yazar halen *Gazete Duvar*'da düzenli olarak yazmakta ve *Düşünbil Dergisi* editörlüğünü sürdürmektedir.

İçindekiler

Tarihin tüm yurttaşlarına,
Flora Hanım'a
ve henüz doğacak çocuklarına…

Keder, bilgidir.
Lord Byron

Önsöz

Omnis cum in tenebris praesertim vita laboret.
(Lucretius)

İlkin: Başlayacağımız Hikâyede Azdırıcı Olan Nedir?

Gökyüzü, Yeryüzü'nden olan çocuklarını tekrar Yeryüzü'nün bedenine gömmeye ve gizlemeye çalışınca; Yeryüzü iyiden iyiye öfkelenmiş ve diş bilemişti Gökyüzü'ne. İşin kötüsü, oğlu Zaman'ı da kışkırtmıştı ona karşı. Zaman, Gökyüzü'nün cinsel organını orakla keserek denize fırlatmıştı bastırılamaz bir hınç duygusuyla. Gökyüzü'nün cinsel organı denize çarpa çarpa büyüleyici köpükler oluşturmuştu ve işte Güzellik de bu büyüleyici köpüklerden peyda olmuştu.

Tanrısoyuna yakıştırılmış bu meşhur hikâye, insansoyunun kendi gerçek hikâyesini yazabilmesi için azdırıcı bir esindir aslında. İnsansoyu; gökyüzünün dehşetli derinliği ve yeryüzünün zarif bedeni arasında –ve düpedüz fırlatılmıştır insansoyu oraya–, zamanın bastırılamaz hıncını ve birazdan şiddete dönüşecek öfkesini bir fırsata çevirebilirse, güzelliği de kendi yüreğinde peyda edebilir pekâlâ. Yapması gereken tek şey ise; güzelliği var edebileceği bir deniz bulmaktır "orada".

O halde, asıl hikâye şöyle olmalıdır:

Tarihin Kritiği ve Dilin Trajedisi

Tarih, yeryüzünde devinmiş ya da henüz devinmekte olan tüm bedenleri konu ederken; başlı başına bir varlık alanı olan "Dil" ise, tüm bu devinimleri –anlamlı olsun ya da olmasın, hakikatle ilişkisi bulunsun ya da bulunmasın– "Bütün" bir kurmacanın vazgeçilmez parçaları haline getirir. Sözgelimi, Virginia Woolf, Ouse Nehri'ne kendisini ilk bıraktığında, suyun soğukluğu ile içi titremiş midir; Heinrich von Kleist kendi bedenine ateş etmezden evvel, biraz önce ateş ederek yere serdiği Henriette Vogel'in zarif bedenini nedamet getirerek seyretmiş midir; Sergey Yesenin kendisini asmaya çalışırken ne kadar da sakar ve beceriksiz olduğundan şikâyet etmiş midir; Kaan İnce Kadıköy'de bir otel odasında ve bir sabahın körü intihar etmezden evvel, denizin havasını son kez ciğerlerine doldurmak istemiş midir ya da Arthur Rimbaud'nun evden kaçıp Paris'e giderken cebinde ne kadar parası ve üzerinde hangi giysiler vardır – Ben bu önsözü yazıyorken, şarabıma biraz su katmış mıyımdır; işte tüm bunlar tarihsel devinimin –uzlaşımsız– dilsel bütünlüğünü tesis edecek "tuhaf" ve "dehşetengiz" parçalardır. Öyle ki buradaki her bir parça, yurtsever her yurttaşın yapacağı gibi (buradaki yurt, bir toprak parçasına gönderme yapmaz), kendi tuhaflığından ve kendi dehşetli var oluşundan taviz vermeksizin "öylece"dir ve tarih kritikliğini, dil ise trajikliğini bu öyleceliğe borçludur.

Tarihin kritik ve dilin trajik konumlanışı, "şu an" ve "burada" olan çelimsiz bedenlerimizi zayıf hakikatler alanından kurtararak, "her an" ve "orada" olan güçlü kurmacalar alanına nazikçe teslim eder. (Ve böylelikle) bu serinin ilk kitabının (*Katil Nietzsche Asker Kant*) gövdesini oluşturan, sancının motive ve zarafet duyumun

estetize ettiği “tarihsel anlatı” –ki bu anlatıya “tuhaf” ve “ironi” birer anlatı yeteneği olarak eşlik etmişti–, kendisine yeni bir var oluş imkânı bulmuş olur: Bu imkân ise, dramatik şekilde örgütlenmiş; yeryüzü ve zamanın bir arada ve eş devinimli salınışından başkaca da bir şey değildir. Öyleyse “yerzaman” diyebileceğimiz bu varlık olanağı, anlatı sanatının vazgeçilmez bir dinamiği olarak bellenebilir. Bu halde ise herkes dövüş giysilerini kuşanmakta acele edebilir (buradaki “giysi” metaforiktir, değilse bu yolculuk için çıplaklık elzemdir):

Yeryüzü ve Zamanın Dramatik Bir Aradalığı

Üzerinde yaşadığımız –ve son halde; varlığına kastettiğimiz, yok etmeye yeltendiğimiz, hoyratça üzerinde tepindiğimiz, çalılıklarından dahi kozmetik dükkânları türettiğimiz– bu engin yeryüzü, “orada olmak” için eşsiz bir fırsattır: Tarihin tüm yurttaşları için –tereddütle, Immanuel Kant dahil–, karanlık sınırlardan azade, yağmacı devletlerden kurtulmuş ve tekinsiz kalabalıklardan uzak; huzur-egemen bir yurttur yeryüzü: Kimi zaman Arthur Rimbaud’nun buğdaylar arasındaki serseri adımlarına eşlik eder, kimi zaman Friedrich Hölderlin’in şiddetli çılgınlığını yatıştırır/dizginler, kimi zaman kurşuna dizilmekte olan Federico Garcia Lorca’nın ayaklarının altında kalabilen tek sahi şeydir o ve kimi zaman ise sefalet içindeki Oscar Wilde’ı kendi toprağından cömertçe besler. Tuhaf bir kucaklayıcılıktır bu (ve dürüst olmak gerekse; Sexton da beni böyle kucaklamalıydı, tüm organlarım içimden fırlayıp rastgele yerlere saçılmalıydı).

Pekâlâ zaman ise, bütün yeryüzü yurttaşları için yalın mı yalın bir devinim ve salınım alanıdır. Her “iyi” yurttaş (iyi; güzel, onurlu,

zarif, arzulu, coşkulu, vahşi, ahlâkdışı ve mümkünse de sağlıksız) yalnızca varlıkta bulunduğu yeryüzü ile yetinmez ve içinde arzuladığınca salınabileceği bir zamanın derin özlemini duyar. Zaman, bazan Charles Baudelaire'i –tıpkı Friedrich Nietzsche misali– frengi ile acılar içinde bir ölüme götürecek denli acımasız, bazan Louis Aragon'u Elsa'sına ve Elsa'sının gözlerine eriştirecek denli aşk ve tutku dolu, bazan Sylvia Plath'e –hiç de arzu etmediği– bir yaşamı bağışlayacak denli –yersiz şekilde– eliaçık-gönlübol ve bazansa Ernest Hemingway'e kendi av tüfeği ile kendisini avlatacak denli tuhaf işler.

Gelgelelim; hemen her anlatıcı, zihinsel bir eğilimin lüzumu üzerine, yeryüzü ve zamanı ayrı ayrı kavramak ister. Zira bu ayrımın aklı çok daha berrak ve çok daha selim kılacağı ve bu şekilde verilecek bir anlatı eserinin de berrak ve selim bir aklın ürünü olarak ortaya çıkacağı inancındadır: Bu inanç yersiz de değildir üstelik; bilakis, yer ve zamanın ayrı ayrı kavranışı aklı büyük bir karmaşadan ve büyük bir yükten sıyırıp alır. Lakin yine de, muazzam bir anlatı her zaman berrak ve her zaman selim bir aklın eseri değildir – hatta çoğu zaman berrak ve selim bir aklın eseri değildir. Akıl ne denli bulanık, beden ne denli tereddütte, sancı ne denli derin, yer ve zaman ne denli birbiri içinde ve dil ne denli yarılmış, yırtılmış halde ise, anlatı o denli tarihsel ve o denli muazzam olacaktır. Dahası, iyi bir anlatı; anlatıcının, yeryüzü, zaman, kişi ve olayla birlikte bizatihi "orada" olmasındandır. Zira anlatıcı ne kadar orada ise, anlatı da ancak ve ancak o kadar oradadır.

Erotik, Politik ve Klinik Oradalıklar

İnsansoyunun tarih içindeki gösterişli ve büyük gürültü koparan devinimi, özünde üç temel motivasyona dayanır: İnsan, ya –Abé-

lard ve Héloise– gibi erotik olarak ya –Stefan Zweig ya da Nâzım Hikmet gibi– politik olarak yahut da –Friedrich Hölderlin ya da William Blake gibi– klinik olarak "orada"dır. Bu üç temel motivasyon, insanın üç ayaklı var oluşuna bir gönderme gibidir: Erotik maceraperestlik –kesinlikle, Immaneul Kant hariç–, vahşi, saldırgan ve kimliksiz bir şey olarak "kan"a (Richard Ramirez, sana da merhaba); politik kararlılık –John Locke dahil–, direnen, göğüs geren ve yara alan bir şey olarak "beden"e; klinik azgınlık ise –Adolf Hitler hariç–, yaratan, sarsılan ve şüphesiz ki hastalıklı bir şey olarak "zihinsel durum"a işaret eder. Bu üç türden "oradalık", anlatının da karakterini belirler; özne, erotiğin, politiğin ve kliniğin kollarında savrulup duran bir yeryüzü yurttaşından başkası değildir elbette. Özne, zarifçe saldıran, gövdesiyle direnen ve tüm varlığı ile yaratan bir adanmışlıktır. Dahası özne, öfkenin, nefretin, sevincin, hüznün, sancının, çöküntü ve ölüm hissinin, usancın, utancın, azalan inancın ve azalan umudun, çoğalan bulantının ve çoğalan kaygının (...) hâkimi ve sürükleyicisidir.

İmdi tüm bu motivasyonlardan hareketle mitologya olarak tarih ve düşlem olarak dünyanın ikinci perdesindeki tuhaf anlatıya kendimizi kaptırabiliriz. Lakin yine de hakikatle aramızdaki bağı –her ne kadar bu bağ her an çözülecekmiş gibi zayıf görünse de– tümüyle koparmamak elzemdir: Zira kimbilir, anlatının dehşetine tam anlamıyla ve tüm varlığımızla kapılıp gitmiş ve yeryüzünde öylece sürükleniyorken, aynı zamanda biramızı ya da kan kırmızı şarabımızı yavaş aksak yudumlamak isteyebiliriz ve bunun için de birkaç basit hakikate ihtiyacımız olabilir: Bu hakikatlere lütfen kulak kesiliniz: Bira soğuk ve su katılmadan, şarap ise ılık ve su katılarak içilir (bir söz oyunuyla; *non vini vi no, sed vi no aquæ*)! Ve şimdilik bu kadar hakikat kâfidir.

Cogito, sabredenlerle beraberdir.
Anımsayacaksınız; Cogito, Bum Bum Bum!
Hölderlin yurdumuz, Tagore göğümüz,
Camus yâr ve Nietzsche yardımcımız olsun…

***Son Bir Uyarı ve Khaos'a İlk Merhaba*:** Dil; sonsuza uzayabilir, esneyebilir, bükülebilir, yırtılabilir ya da yarılabilir bir varlık alanı olmakla birlikte; pekâlâ terörize bir konuma da sahip olabilir ya da düpedüz bozguncu davranabilir – Bakınız: "Bu bir yel değirmeni değildir!". Sancının motive ettiği anlatıcı ise; dilin tüm bu varoluşsal olanakları ve devinim yetenekleriyle birlikte onun sınırlarını da keşfedebilmek amacıyla ve yüreklilik erdeminin de bir mucizesi olarak "Söz"e başlar. Tüm bunları göze alarak "Söz" alan anlatıcı, artık bu devasa "savrulma"dan yükümlü ve Khaos ile de dosttur. Okurun yükümlülüğünde olan şey ise, savrulmanın bedensel yönünü tayin ve takip etmektir: Ki bu hiç de az şey değildir doğrusu: Yön verebilmek için, önce yön bilmek gerekir. – Ve "Ses" ise, yaşamın dürtülmesi ve ölümün kışkırtılmasıdır; bu yüzden sesli bir okuma, iyi bir okuma için vazgeçilmezdir ve bu da yine okurun yükümlülüğündedir.

Peygamberin Dehşeti
-Klinik Oradalık-

Faber est suae quisque fortunae.

O gece William Blake, sabaha kalmadan peygamberliğini ilan etmek için son hazırlıklarını da tamamladı. Cumartesi'yi Pazar'a bağlayan bir geceydi ve peygamberlik ilan etmek için bir Pazar sabaha karşısından daha uygun bir zaman düşünülemezdi (ama yine de belki bir Salı akşamüstüsü biraz kafa karıştıcı olabilirdi). Masanın üzerinde unutulmuş kum saatini eski yerine kaldırdı –neredeyse boş kütüphanesinin herhangi bir ucuna. İtinayla yontulmuş heykelcikleri ise masanın üzerine aynı titizlikle dizdi. *Per aspera ad astra* [güç yollardan yıldızlara]: Nail ve kendini bildi bileli mensucatçılıkla meşgul olmuş babasının hatırası olan dokuma mendili göğüs kafesine zarifçe yerleştirdi. Şüphesiz ki o mendil, tüm zor zamanlarında William'ın tam göğüs kafesindeydi –Catherine ile ilk buluşmasında, ilk heykelciğini yontarken, leziz meyveleri olan ihtiyar ağaca tırmanırken ya da o pek meşhur sabah yürüyüşleri sırasında. Emin olmak ister edayla, ezberindeki sözcükleri son defa yoklamaya başladı: Yeryüzü, aziz, sular, günebakan, karanlık, taze, barış, dehşet, misafir, yani insan, yani kutsal, ve bizler, ve başka, Tanrı, her yer, hiç kimse,

insaf, kaplan –ama hangi bağlamda–, sadık, bekçi, azgın, bir zamanlar, bir anda, bir arada, Ave Maria, neden (…) Ve sonra bir kez daha, bir kez daha tekrarladı; saatler sürdü bu temrin.

(Gecenin dili olsaydı eğer, şöyle derdi muhtemelen: Sizin için büyük bir gizem, benim için küçük bir macera.)

Karanlık, tereddüt etmeksizin tüm sokaklara yayıldığı zaman (ve o sokaklardan birisini, gece bekçisi Schopenhauer –tehditkâr– adımlarla geçiyorken); William Blake, kendisini iyiden iyiye yürekli ve her zamankinden daha kararlı hissetti. Artık bütünüyle hazırdı ve tepeden tırnağa tüm bedeni –ne var ki hafifçe titriyor idiyse de, yeryüzüne henüz fırlatılmış bir bebek gibi buram buram tazelik kokuyordu. Azgın sevincini tam bir peygamber vakarıyla dizginliyor ve nasılsa bir yandan da pencereden süzülen rüzgârın davetkârlığına asla kayıtsız kalamıyordu. Birazdan rüzgârın sesi, William'ı daha içten iştahlandıracak bir başka sesle biricikleşiverdi: Derinden gelen o ses; Münir Nurettin'e aitti (nerede duysa tanırdı bu sesi – Ruhsârına aybetme nigâh ettiğimi / Gözyaşı döküp nâle vü âh ettiğimi). William heyecanla haykırdı birden: Yalnızca birkaç dakika, birkaç bağışlanmış dakika daha! Heykelciklerden birisi hesapta olmayan bir devinimin neticesi olarak yere düştü bu sırada.

(Saat 03.30 suları: Aşağı sokaktan; şehla gözlü ve belli belirsiz güleç peygamber –arkasında onlarca takipçisi ile ve adeta Empedokles'in izini sürer gibi– Georges Bataille geçer. Olağandır, yadırganmaz. Ve şöyle tekrar eder: "İnsan çokluktur.")

Sabah artık yakın, gece artık dirençsiz, günebakan artık sabırsız, ırmak artık eskisinden de coşkun gürlemekte ve kaplan ise artık iyi-

den iyiye huysuzlanmaya, homurdanmaya başlamıştı. Yeterdi bunca iç çekişi Tanrı'nın, kurtulmak için bin yıllık bir esaretten. Peygamber William Blake, –ne çok gösterişli ne de çok bayağı– giysilerini kuşanıp; pürtelaş, sokağa fırladı. Bir süre söylevi için uygun bir yer aradı – o sokaktan bu sokağa heyecanlı koşuşturması izlendi bir süre (bir tarihçi bir diğer tarihçinin kulağına, William'ın bu koşuşturma esnasında bir sokak süpürücüsüne –ismi; Wolfgang Amadeus Mozart– çarptığını fısıldamıştı). Nihayet meydana yakın, yokuşlu bir sokakta, seçkin bir kalabalık toparlanıp ("akşamdan kalma" adamcağız ile birlikte tamamı tamamına yedi kişi ve içlerinden birisi muhtemelen marangoz) kulaklarını William'a kabarttı.

(Evden acele ile ve telaş içinde çıkan Peygamber William Blake, birkaç sözcüğü ve birkaç harfi evde unutmuştu – ama ne kötü şans, oysa o kadar hazırlanmıştı! Neyse ki yine de oldukça iyi kotardı ve seçkin kalabalığa söylevine yüreklice başladı; yersiz öksürük ve hıçkırık seslerini de ustaca bastırarak):

Neden? Neden böylesi bir esarete layı gördünüz Tanrı'nızı? Saygın yalnızlılar mıydı aradığınız? Buldunuz öyleyse! Size saygın yalnızlılarınızı getirdim. Bamayın bana öyle, asla bağışlanamaz, zrba ve bayağı birisi gibi! Yeryüzü her zaman böylesi aranlıktı! Ve sizin dişleriniz de her zaman böyle eskin miydi? Şimdi de bana yönelece türlü ilençleriniz. Beni tutaca bin yıllık zincirleriniz. Ve beni uzun uyularınızın daim âbusu yapmaya niyetli gibisiniz. Yapın, lsun! Yeryüzünün Yanıtı yaındır!

Acta est fabula!

***

(Birkaç saat sonra) Peygamber William Blake gözlerini, ne geniş ve ferah, ne dar ve basık, fakat kesinlikle rutubetli bir tımarhane odasında açtı. (Buraya nasıl olup da geldiği konusunda tarihçiler ikiye ayrılıyor: Bir grup tarihçinin iddiasına göre, William son tümcesini yüksek sesle haykırdıktan biraz sonra ağır bir zihinsel kriz geçirerek birdenbire yere yığılır ve iyi yürekli marangoz tarafından buraya getirilir. Diğer gruptaki tarihçiler ise –ki bazıları Pythagoras cemaatinin yakın zaman takipçilerindendir–, William'ın bazı harfleri evde unutmasını kendilerine haksız yere yöneltilmiş bir suçlama ve dahası bir hakaret sayan seçkin kalabalığın –akşamdan kalma adamcağız önde olmak üzere– William'ın üzerine çullanıp, yol boyu onu hırpalayarak buraya teslim ettiğini ileri sürerler.) Gözlerini açtığında William'ın yanında hiç kimse yoktu ve neredeyse yirmi beş dakika boyunca, nerede olduğunu ve her nerede ise de neden burada olduğunu kestirmeye çalıştı. Nihayet koridorlardan yükselen "Eppur si muove – yine de dönüyor!", "Bana İsa'nın torunu deyin, İsa'nın torunuyum çünkü ben!", "Önce Söz vardı!", "Biraz daha şarap!" ya da "Merdiven! Hemen bir merdiven getirin!" gibi seslerden buranın bir tımarhane olduğunu kolayca anladı. Ve bundan da oldukça memnun oldu; zira onu tımarhaneye getirmelerinin, onun peygamber olup olmadığına dair iç kemiren ve bastırılması elzem bir kuşkudan kaynaklandığını da pekâlâ biliyordu. William'ın memnuniyet hissi henüz tazeydi ki, odanın kapısı rutin bir eda ile ve rahatsız edici şekilde gıcırdayarak açılıverdi. Tanıdık adımlarla içeriye giren ise, tımarhane komiseri Friedrich Hölderlin'den başkası değildi. Şaşkınlık, aşinalık ve huzurla örülü kısa süren sessizlik, Friedrich'in muhabbetşinas girişimiyle birden sona erdi:

– Münir Nurettin, ben de çok severim. Evde unuttuğun sözcükleri ve harfleri getirdim sana, dalgın olmalısın bu ara ama başına iş aldığını söylemem gerek…

– Peygamber olduğuma inanıyorsun değil mi? Kalabalık da inanmıştı ama inanmamak o an için çok daha kullanışlıydı. İnançsızlık bazan kullanışlıdır. Ve eğer sen inanmasaydın getirmezdin sözcüklerimi ve harflerimi.

– *İnanıyor olsaydım* (temiz ve muntazam giysilerini göstererek ve bir yandan hafifçe gülümseyerek) *bu komiser kıyafetleri içinde değil, tıpkı senin gibi, deli kıyafetleri içinde bulunurdum burada.*

– (Friedrich'in gülümsemesine aynı içtenlikle karşılık vererek) *Oysaki ben karşımda komiser kıyafetlerini değil, çıldırmış ve azgın bir beden görüyorum sadece. Sen çırılçıplaksın şu an benim gözümde.*

Friedrich kayıtsız kaldı, böylesi işine gelmiş olacaktı. Oldukça itici tavırlarla giysilerini düzeltti.

***(Tımarhane bahçesindeki bir akçaağaç anlatıyor)*:**

Friedrich bu tımarhaneye ilk geldiğinde; henüz yirmisinde var-yok, kendi kanına âşık, "fırtınalarda ve rüzgârlarda yolunu bulabilmiş birisi" gibi güçlü, henüz akmaya başlamış bir ırmak gibi taze ve heyecanlı bir gençti. Kendisini "Yeryüzünün Oğlu" zannediyordu ve bu da onu tımarhaneye tıkmaları için kâfi bir sebep gibiydi. Bir deli olarak buraya getirildikten birkaç sene sonra, nasıl olup da onu tımarhane komiseri yaptıkları konusunda hiçbir fikrim yok. Ama şundan emindim ki; o halen bir deliydi! Her sabah bana gelip şöyle diyordu: "Ben hâlâ Yeryüzünün Oğlu'yum." Sonra da hiçbir şey olmamış gibi asayiş kontrolü yapmaya devam ediyordu.

***

Birazdan odanın kapısı tekrar açıldı –kapının gıcırdama sesi bu kez daha az rahatsız ediciydi– ve içeriye giren kişinin doktor olduğunu anlamamak neredeyse imkânsızdı. Hemen her tavrıyla belli ediyordu doktor olduğunu (örneğin; her an ayakları yerden kesilecekmiş ve sürekli artan bir hızla havalanacakmış gibi yürüyor, yaşama dair tüm iştahını ve tüm enerjisini giysilerindeki tüyleri ayıklamakta kullanıyor ve her on saniyede bir sebepsiz yere iç çekiyordu). Yine de alçakgönüllü davranarak kendisini tanıttı: "*Merhaba bayım. Ben Doktor Johann Wolfgang von Goethe.*" William memnuniyetini belirtir gibi, küçük hareketlerle başını salladı. "*Tanışmanıza sevindim,*" dedi Doktor Johann, Friedrich Hölderlin'i göstererek. Friedrich de gülümsedi. Bu sırada koridordaki sesler yeniden yükseldi: "Johann'a tapmalıyız, o bizim biricik Tanrı'mız!" – üç kere tekrarlandı. "Bu ..den …im de…!" – ses kesik kesik geliyordu. "Kimse anlamıyor mu?" – ses sanki başka bir zamandan yankılandı. Bu sesler boyunca odada derin bir sessizlik hâkimdi. Tanıdık bir sessizlikti bu üstelik. Esneyebilen, yoğrulabilen, yayılabilen, hırçın, dehşetli –ve lakin Johann'ın iç çekişleri ve Friedrich'in, pabuçlarında birikmiş yapışkan toprağı silkelemek için ayaklarını birkaç kez yere vuruşu hesaba katıldığında "kusurlu" sayılabilecek– bir sessizlik…

– Radyoda çalan: Louis Armstrong - What A Wonderful World.

Doktor Johann bu kusurlu ve bir yanıyla da rahatsız edici sessizliği bozmakta hiç tereddüt etmedi: "*Bir süre seni burada misafir edeceğiz; şimdi biraz dinlen istersen, yorgun görünüyorsun. Böyle görünmeyi kimse istemez.*" William hiçbir şey söylemedi – itiraz etmek, diretmek ya da hiç değilse bu teklifi nazikçe geri çevirmek için kendisini yeterince güçlü ve yeterince sağlıklı hissetmedi; önce

Doktor Johann'ın aceleci adımlarla ve sonra ise Friedrich'in sakince odadan çıkışını izledi. Huzursuzluk, iştahsızlık ve güvensizlik içindeki birkaç dakikanın ardından; duraksayan, sık sık kesilen ve devam eden hareketlerle ayağa kalktı, yakınındaki küçük pencereye doğru ilerledi ve dışarıya baktı. Yeryüzü, halen dehşet uyandırıcı ve canlı varlık halen oradaydı. Şöyle geçirdi içinden William:

"Yaşayan her şey kutsaldır!"

–Ve *a divinis* [kutsal olan'ın dışında] her şey sıradandır.–

(Bir kez daha Georges Bataille geçer: Şehla gözlerdeki keskin bakışlar yumuşamış, adımlar iyiden iyiye küçülmüş, Empedokles'ten hiçbir iz bulunamamış ve halen belli belirsiz güleç – Taşkınlık halen Güzellik mi?)

(Johann Wolfgang von Goethe'nin günlüğünden):

Yıllardır özlemle beklediğimiz William Blake, nihayet bugün geldi – şaşkın ve tedirgin görünüyordu. Ve elbette yorgundu. Onu daha içten karşılamak, hatta boynuna sarılmak istedim.

Muhtemelen Friedrich de bunu istemişti. Ama ikimiz de sadece görevimizi yapmakla yetindik; çünkü bizden başkaları da vardı odada. Bir süre daha böyle acı çekeceğiz sanırım, üçümüz de. Yeryüzü halen dehşet uyandırıcı ve canlı varlık halen orada.

Evet, "yaşayan her şey kutsaldır!"
Eylül, Üçüncü Pazar.

***

Zaman akıyor, su kuruyor, yosun çürüyor, saçlar dökülüyor, Kutsal azgınlaşıyor, gök dinleniyor ve dinginleşiyor – kendine geliyor, ezberdeki bütün sözcükler gelişigüzel etrafa saçılıyor. Daha gür ve daha heyecanlı artık ormanlar, daha sarsıcı ve daha sarıp sarmalayıcı bu kez rüzgâr, daha dehşetli, çok daha dehşetli yer ve yeryüzünde var olalı beri ilk kez bu kadar endişeli görünmekte insanlar. Artık kimsenin şüphesi yok buna:

Karanlıkla gelen tekinsizlik, karanlığın içinde ne varsa sürükler…

William Blake incir ağacının altında (İncir Saklılık'tır), Friedrich Hölderlin yaşam nehrinin kenarında (Nehir Sürüklenme'dir), Johann Wolfgang von Goethe uçurumun dibinde (Uçurum Ses'tir) ve Wolfgang Amadeus Mozart gökçatının altında (Gök Salınmak'tır) aynı ilahiyi, son ana dek sabırla söyleyerek yaşama veda ettiler:

Dies iræ, dies illa.
Solvet sæclum in favilla,
Teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus,
Quando Judex est venturus,
Cuncta stricte discussurus!

(Son bir kez, Georges Bataille geçer: Kötülük, kötülük, kötülük, egemen dünyaya; kötülük, kötülük, kötülük…)

***

Irmak, dağ eteği boyunca uzanıyor ve yeni dağ eteklerinin aşkıyla sürüklenmeye devam ediyordu. Dağ eteğinde kırmızı-turuncu ağlayan gelinleri ve beyaz zambakları, sarı-yeşil otların arasından hemen seçmek mümkündü. Oysaki ırmağın bu yanına tamamıyla sarı-yeşil renkler hâkim görünüyordu. Ağaçlara tünemiş onlarca yalıçapkınının sesi, suyun sesiyle eşsiz bir ahenk içinde etrafa dağılırken; belki de bu seslerin büyüsüyle kendisini gizlemeyi unutmuş birkaç peygamberdevesi ise gün gibi ortada duruyordu. Algılayan ve arzulayan varlık için ne müthiş şeydi doğrusu; arılığı doğanın, akışı zamanın ve oradalığı yeryüzünün: Dehşet hiç uğramamış gibi buralara…

Lakin ilk "akıl sahibi" insan yeryüzünde var olalı beri şöyledir artık kutsal ilke:

Her insanın aklı, esasında bir toplama kampıdır…

Celladın Zarafeti
-Politik Oradalık-

Macte animo! Generose puer, sic itur ad astra.

Zamandan ve mekândan azade, tarihin tüm azılı suçlularının –Antik Çağ'dan bir ebenin ve bir balıkçının, Ortaçağ'dan bir ulağın ve bir bahçıvanın, Modern Çağ'dan bir rençperin ve bir tüccarın, Postmodern Çağ'dan bir seri katilin ve bir gece bekçisinin, Atom Çağı'ndan bir gerillanın ve bir dişçinin– toplandığı, yüzölçümü yeryüzü belinin gamzesine denk bir esir kampı, bir açık hava hapishanesi: Cellat Fyodor Dostoyevski (29 yaşında, sakalları henüz seyrek ve saçları henüz gür bir genç – yüklü kumar borcu yüzünden bunu yapmak zorundaydı) azılı suçlulardan birisinin canını almak üzereydi. Esir, sanki birazdan canı alınacak olan o değilmiş gibi, bağışlanma talep eden tavırlardan ya da yalvaran bakışlardan çok uzak ve saf bir korkudan değil, sahici bir onur hissiyle titremekteydi. Saçları düz ve dalgalı, temiz suratlı ve biraz sonra ölecek birisine göre fazla güleçti (ismi ise Femerico, Gabria, Clora – ya da her neyse, sanırım çok da mühim değildi). Cellat Fyodor Dostoyevski ise birazdan birisinin canına hükmedecek birisine –yani neredeyse bir tanrıya– göre abartılı biçimde tedirgin ve fazla somurtkan sayılabilirdi: Hiç değilse "işini iyi yapan bir kimse" olarak bile biraz tebessüm edebilirdi. Ne de olsa tebessüm, tevessülün önsözü gibiydi.

– Kuşdiriltençiçeğinin kokusu yayıldı etrafa.

Cellat Fyodor, infazın gerçekleşebilmesi için esirden sırt üstü yere uzanmasını rica etti (kabul etmek gerekir ki bir cellat için –ilk başta– oldukça nazikti). Esir hiç itiraz etmeden boylu boyunca yere uzandı, sanki birazdan huzurlu bir uykuya dalacakmış gibi ellerini karnında birleştirdi, boğazındaki gıcığı temizledi, üzerindeki hırpani giysileri iştahlıca düzeltti. Oysaki az sonra ağır taş parçaları, cellat tarafından birer birer üzerine yerleştirilecek; ezilerek ve soluksuz kalarak, yavaş yavaş ve acılar içinde kıvranarak can verecekti. Bu türden bir infaz –yazılı kurallara göre uygun değilse de– pek sık kullanılırdı, çünkü bu infaz yönteminde esirin ne kadar can çekişeceği celladın insafına kalırdı – ne de olsa Tanrı tüm ipleri elinde ister. Bundan başka ise; esirler, kazığa bağlanıp yakılarak, ölünceye kadar su ve civa içirilerek ya da kesici bir aletle derileri yüzülerek infaz edilirlerdi – kazığa oturtmak ise biraz zahmetli olduğu için pek tercih edilmezdi. Cellat Fyodor; zarif parmaklardan zarif ellere, zarif ellerden zarif kollara, zarif kollardan zarif omuzlara değin süregiden bedeniyle kavradığı ilk ağır taş parçasını esirin çelimsiz gövdesine bırakacağı sırada, kamp müfettişi Stefan Zweig'ın "endişeli" sesi arazi boyunca yankılandı: "*Cellat, biraz bekle!*" Fyodor, hemen gerisin geri bıraktı taşı, Stefan ise küçük ve tedirgin adımlarla onun ve esirin olduğu yere vardı. "*Böyle mi öldürüyorsun insanları?*" diye çıkıştı; *"Çok acı çekiyor olmalılar böyle! Neden bir an önce bitirmiyorsun işlerini?"* Cellat Fyodor, "*Evet, böyle öldürüyorum*" dedi kendinden asla kuşku duymayan bir tavırla. "*Burada benden başka Tanrı yok – Tanrı benim ve burada her şey mübah!*"

(Bu sırada, muhtemelen kampın çok yakınlarında –yolu olmayan ve ulaşılamayan– bir çiftlikten, çiftçi Horatius'un öfkeli haykırışları duyuldu; tümcesine sadık sözcüklerle tekrar ediyor, adeta kendisinden geçiyordu: *"İnsan sürüsünden nefret ediyorum! İnsan*

sürüsünden nefret ediyorum ve onlardan uzak duruyorum!" – Odi profanum vulgus et arceo! Pythagoras, ezme baklaları! Ve biraz sonra ise muhtemelen komşu çiftlikten George Orwell'in şen kahkahaları yükseldi: "*Yiyin birbirinizi domuzlar, yiyin birbirinizi!*" ve "*Napolyon, daha çok denetim Napolyon!*")

Müfettiş Stefan, Fyodor'un bu bencilce ama yine de şaşkınlık verici şekilde zarafet dolu kararlılığından oldukça memnuniyetsiz göründü, yine de olabildiğince sakin ve nazik bir üslupla bunu en kısa zamanda General'e rapor edeceğini söyledi. Fyodor ise bunu pek dert etmişe benzemiyordu; kaldığı yerden işine, bu kez daha az nazik (ama halen zarif) ve düpedüz alaycı tavırlarla devam etti: "*Eveeet, bakalım bu taş kimin için buradaymış? Bir fikriniz var mı Bay Lorca?*" Esir, uzandığı yerden kafasını salladı, karnında birleştirdiği ellerini yumruk yaparak havaya kaldırdı, göğsü kendiliğinden ileri fırladı ve –ne tuhaf ki– ilk andaki güleçliğinden pek bir şey kaybetmişe benzemiyordu. Kollarında ağır taş parçasıyla yaklaşan celladının zarif bedenini, belki son bir defa daha baştan aşağı hayranlıkla süzdü. Şüphe yok; güzel bir son fotoğraftı bu!

***

(Bir asker terzisi olan Bertolt Brecht, eskimiş ve yıpranmış formaları özenle yamalarken, içinden şöyle tekrar edermiş: "*Tankınız ne güçlü generalim! Tankınız ne güçlü generalim! Tankınız ne güçlü generalim!*")

Müfettişin cellada ve celladın kuraldışı infaz gerçekleştirdiğine dair "skandal" raporu, akşama doğru General'in masasına geldi. Eski bir şemsiye satıcısı olan ve sefaletin ne olduğunu iyi bilen Ge-

neral Victor Hugo –babası sefalet içinde yüzen, kendi halinde bir tefeci ve annesi mazbut bir arkeologdu–, o esnada akşamüstü kahvesini büyük bir keyifle yudumluyordu (kahve çekirdeklerini her sabah kendisi öğütürdü, başkasının öğüttüğü kahveleri ise özensiz ve tatsız bulurdu; özellikle odacısı Adolf'un öğüttüğü kahveler tam anlamıyla bir faciaydı, iğrençti – Kötü bir kahve, hiç kahve olmamasından yeğ miydi?). General, masasında duran rapora şöyle bir göz gezdirirken, odacıdan kahvesi için biraz süt getirmesini rica etti (General tümcesini tamamlamadan, Adolf çoktan fırlamıştı bile; doğrusu pek açıkgöz, pek çevik bir odacıydı, hoşsohbet bir tarihçinin notuna göre ise küçük adamın, General'in koltuğunda gözü vardı – küçük adam, Büyüyeceksin). Birazdan General, raporu daha dikkatli incelemeye koyulunca, canı iyiden iyiye sıkılmaya başladı.

– Radyoda çalan: Marlene Dietrich, Lili Marleen.

Raporda yazılanlar pek hoşuna gitmemiş olacaktı Victor'un (başparmağını ve serçe parmağını masada gerdirmesinden ve bacaklarını karnına doğru çekmesinden de hemen anlaşılacaktı), öfke ile ayağa fırladı birden ve bahçede sigarasını tüttürmekte olan Albay Vladimir Mayakovski'nin yanına gitti. Vladimir, işinin ehli bir askerdi – başkasının elinden ölmemek konusunda mahir ve başkasını öldürmek konusunda ise pek hünerliydi. General Victor, elindeki raporu sallayarak, Albay'ı baştan aşağı süzer bir eda ile ve neredeyse gürleyen bir sesle; "*Celladınız, sizce de fazla nazik ve fazla insaflı değil mi Albay?*" diye çıkıştı. Vladimir –hiç bozuntuya vermeden, sigarasını tüttürmeye devam ederek–; "*Herkes kendi işini yapıyor General, onun işi öldürmek ve bunu nasıl yaptığının hiçbir önemi yok*" dedi. Biraz ilerideki kayın ağacının gölgesine serilip keyfe gelmiş

ve –keyiftendir– bir şarkı terennüm eden kamp gardiyanı Nâzım Hikmet, Albay Vladimir'e hak verir bir eda ile, terennüm ettiği şarkıya daha gür bir sesle devam etti bu kez. Rüzgâr da şarkıya eşlik edince –o anın "tarihsel" olduğunu sezmiş ve gereğini yerine getirmişçesine–, üçü arasında çabucak bir uzlaşı kurulmuş gibi; parlayan öfke, yerini sakinliğe ve lüzumsuz gerginlik, yerini huzura bıraktı. Sükûneti ve huzuru tesis eden bu şarkı ise; birkaç sene evveli yine cellat Fyodor Dostoyevski tarafından –nazikçe– idam edilen Sabahattin Ali'nin son sözleriydi (ve zaten suçu ise "dağlar" sözcüğünü birden fazla kere üst üste söylemesiydi; bu, o zamanlar yasaklı bir eylem lakin artık serbestti – Yaşasın Yüce olanın sonsuz bağışlayıcılığı ve Sonsuz Bağışlayıcı'nın yüce sahtekârlığı):

başım dağ saçlarım kardır
deli rüzgârlarım vardır
ovalar bana çok dardır
benim meskenim dağlardır dağlar
dağlardır dağlar, dağlardır dağlar…

(Horatius'un öfkeli haykırışları ve George Orwell'in şen kahkahaları hiç de öyle kesilecek gibi değildi.)

***

Şüpheniz mi var karanlıktan?

Tik-tak sesleri giderek gülünçleşiyor ve yalnızlık hissi döküle-saçıla evin her yerine dağılıyordu. Hiç ölmeyecekmiş gibi diri ve azgın görünen beden, en iştahlı ve en atak haliyle dahi bir-iki adım atmaktan âcizdi aslında. Pencereden içeri dolmakta olan suyun sesi

ve çekirgelerin nahif sonatı bile katlanılabilir kılmaya yetmiyordu zamanı. Kalan son enerjisini de üzerindeki örtülerden ve çaputlardan kurtulmak için harcadı. Değer miydi, değerdi doğrusu. Şöyle geçirdi içinden:

Çıplak bir bedenden daha dirençli ne olabilir ki?

Ve artık tutkularına yöneldi.

Karşılaşmalar
-Erotik Oradalık-

Amor est vitae essentia.

1/

Basbayağı karanlık gece, coşkuyla gürlemekte ırmak, kalabalık sokaklardan hür ve hür çığlıklar yükselmekte; çiçeğe durmakta tenhada bir ağaç ve ağacın dibinde erotik anlatıcı Sappho, boylu boyunca uzanmakta. Üzerinde uzun-ince urba, itinayla örülmüş sağlıklı saçları –çağına feda olmaya razı Bruno kadar sağlıklı–, nazenin gövdesi yazgısından akça, yeryüzünü onurlandırır gibi güzel kalçaları, elleri kusurlu ama olanca kararlı ve zarifçe kavranmış namütenahi bacakları; –tarih bu tarihtir– ilk erotik anlatıcı Lesboslu Sappho, çağlar ötesindeki sevgilisini beklemekte. Nihayet uzaktan beliren; belinden ayaklarına uzanan "ince Lydya işi, uzun sırmalı eteği", hüzünlü, pürtelaş ve daima tedirgin adımlarla, Rahibe Virginia Woolf… Ouse Nehri'nin hemen kıyısından (sual edilmez ki tarihten; belki de ceplerinde irili-ufaklı taşlarla) erotik anlatıcı Sappho'ya doğru yavaş-adım yaklaşmakta.

Giderek gümbürdemekte yer, giderek yükselmekte gök, giderek kararmakta gece, giderek sancımakta gün; Lesboslu Sappho'nun reddi imkânsız erotik çağrısı, ilk defa işte böyle karşılık bulmakta…

2/

Henüz on altısında evden kaçıp yazgısının peşine düşen ve yaşamını bir fahişe olarak sürdüren Arthur Rimbaud o gece (seyrek sakallı ve soluk benizli bir tarihçinin düştüğü dipnota göre katil Nietzsche'nin on birinci cinayetini işlediği, sıradan bir geceydi – cinayet Basel yakınlarında işlenmişti), bir hapishane kaçkını ve aslında becerikli bir şemsiye satıcısı olan Oscar Wilde ile karşılaştı – ki henüz yağmur yağmamıştı. Ne kendinden memnun bir geceydi ki; öksürmekten bitap düşen zavallı Oscar, Arthur'un genç, diri ve heyecan dolu göğsünde şifa bulabilmiş, bedenini belki de kısacık yaşamı boyunca ilk defa kendisine ait hissetmişti. Elleri onundu ve Arthur'un sırtında geziniyordu işte, onun olan dudakları Arthur'un boynundaydı şimdi, saçları onundu ve işte Arthur'un göğsüne dağılıyordu dilediğince. Oscar'ın yeryüzüne gelişi ile Arthur'un teşrifi arasında bitmek bilmez bir dört gün vardı ve yeryüzünde yalnız geçen o dört günün sancısı işte bu gece ilk defa ayaklanacaktı.

(Gök turuncuya çaldı.)

Gizliden gizliye kederli, alenen vahşi ve tutku dolu bir sevişmenin ardından uyuyakalmış Oscar'ı (ki belki yılların uykusuzluğuna mağlup halde uyuyakalmasa; Arthur'un, tüm duygu yükünü "*Ben*

bir başkasıdır" diyerek üzerinden atma çabasına o da tanık olabilecekti), sabaha karşı bir sürpriz bekliyordu. Hemen başında dikilmekte olan seyrek saçlı, yüz hatları pek çelimsiz ve neredeyse otuzunda olan adam, genç Oscar'ı ürkütmüşe benziyordu. Arthur uykusuna –gece çığırtkanının sevimsiz bağırtısına ve kurşuna dizilmekte olan henüz on altısında on dokuz Rus askerinin sessiz çığlıklarına rağmen– kaldığı yerden devam edebiliyordu lakin Oscar'ın ürkmüş gövdesi telaş içinde doğrulup, ürkmüş dudaklarla adamı selamlayıverdi. *"Merhaba, ben Paul Verlaine,"* dedi oldukça içten ve pek yakışıklı bir eda ile adamcağız ise. *"Ürkmene gerek yok, Oscar. Seni tanıyorum. Halen orada olan, dışı çirkin, içi güzel ve sırf sen varsın diye varlığı estetik bir hapishaneden… Walt'ın öpücüğü hâlâ dudaklarında mıdır, merak ediyorum ve galiba bunu bilmek için can atıyorum."* Daha içten, daha sıcak ve daha az tedirgin gülüştüler bu defa. Birazdan Arthur ve Oscar'ın arasına zarifçe uzanıverdi Paul; çok geçmeden, sabah olmadan ve artık yağmur iyiden iyiye kararlı yağıyorken, Arthur da uyandı huzurlu-huzursuz uykusundan. Sabahı işte böylece sabah ettiler.

(Çığırtkanın sevimsiz bağırtısı ve on altılık askerlerin sessiz çığlıkları kesilmiş miydi yoksa bağırtı ve çığlıklara yenileri ve belki daha gürleri mi eklenmişti; en güzeli bir sabahkuşuna sormaktır.)

3/

Yıllar, yüzyıllar ve bin yıllar; yalnızca birer zaman aralığı değildirler, tüm yeryüzü yurttaşları için birer varlık alanı ya da birer coğrafyadır da onlar: Kimi yurttaş tekinsiz bir hüznün, kimi yurttaş kadim bir hıncın, kimi yurttaş ise huzurlu bir ölüm hissinin topra-

ğını eşeler durur. (Ve eğer Spinoza gibi mahir bir çiftçi iseniz, belki üçü birden de mümkündür). Psikolog Anne Sexton "mümkün" bir gece treninde rastlamıştı Sylvia Plath'e (trenin nereden gelip nereye gittiğini soran birisi, biliniz ki işgüzarlık peşindedir; zira her gece treni, her zaman, her yere gitmektedir). Sade ve gösterişsiz yüzüne çökmüş çarpıcı hüzün hemen ele vermişti Sylvia'yı. Anne onu belki de yıllar var, yüzyıllar var, bin yıllar var ki tanıyordu. Zarif coğrafyaların çok daha zarif iki yurttaşı idi onlar. Uzun, kıvrımlı parmaklarında can bulmuş incecik sigarası –ki sigara sağlığa yararlıdır, diyordu bir kalp doktoru– artık daha keyifli, daha coşkulu yanıyordu. Sylvia'ya yaklaşmakta olan Anne'nin kararlı adımlarının arı ezgisi, trendeki tüm yolcuları adeta azdırıyor, orgazmın seçkin düşselliği tüm zayıf hakikatleri geride bırakıyordu. Nihayet Sylvia'nın yanına vardı Anne ve olanca zarafetiyle artık "orada" ve "oralı" sayılırdı. Sylvia, varlığı ile birlikte sürüklediği hastalığından yorgun; Anne ise, Sylvia'nın varsıl yalnızlığına özlemliydi. Derin sessizliği dirençli bir tümceyle çözüverdi Anne: "*Sylvia, güzelim; biliyorsun değil mi, ilk sevişme tanrıdan ve son sevişme tanrıyladır.*" "*Bilmek istiyorum,*" diyebildi Sylvia sadece, sesi kırılarak. Birazdan son kez seviştiler trenin en ücra köşesinde. Gece sabaha varmadan –ki varmayacaktı hiçbir zaman–, tren varmıştı çoktan orada olan bir yere. Anne ve Sylvia için bir son durak, sırlı bedenleri içinse geniş mi geniş bir yeryüzü yatağıydı "orası" (Nilgün ise henüz belirmişti pencerede ve zamanı kolluyordu hasretli gözlerle). Kusursuz ve şüphesiz bir intiharla veda ettiler birbirlerine, yeryüzüne, çocuklarına, çocukluklarına, dövüşe ve aşka…

– Radyoda çalan: Zeki Müren, Seni Sordum Yıldızlara.

(O gece; "Sylvia ve Anne'nin intiharları arasında tam on bir sene vardır, Nilgün ise henüz çocuk yaştadır" diye yazacak incelik yoksunu tarihçinin, hoş seyretmekte olan trenin altında kalarak feci şekilde can verdiği söylencesi bugün için mühimdir; onun için feci olan, bugün bizim için, ah ki ne muazzamdır).

4/

Kimisi için pek nahoş, kimisi için ise cömertçe latif bir Ekim gecesi (sonbahar henüz dipdiri ve güz nergisi çiçekli): Birbiri üstüne yığılmış insan bedenlerini, ten renklerince ayırarak neşelenen birkaç başıbozuk (ki ne tesadüf, hepsinin adı "M" ile başlıyor), sadık ve cengâver gece bekçilerini bekliyordu – ve o bekçilerden birisi asla Schopenhauer değildi. Aşağı sokakta sol kalçasındaki lekeyle bir bebek yeryüzüne gelmiş (şarkıların yalnızca nakaratlarına eşlik edebilen bir kısım tarihçi, söz konusu lekenin sol kalçada değil, sol ayak bileğinde olduğunu halen savunagelmekte) ve bebeğe Leopold ismi verilmişti. Daha aşağı sokakta sebebi bilinmeyen bir yangın çıkmış, sarı-yeşil ve kırmızı renklerdeki tam üç hane neredeyse tamamen kül olmuştu. Ve çok daha aşağı sokaklardan birinde genç doktor Georg Trakl işinden henüz çıkmış (ki kendisi bugün tam üç ayrı bedenin kanı ile meşgul olmuştu), sükûnet içinde ucuz kırmızı şarabını yudumluyordu. Georg'un ürkünç yüz hatları sokakların bütün başıbozuklarını (ve "M" dahil) ondan uzak tutmak için kâfi geliyordu lakin aynı yüz hatlarını erotik bir çağrı belleyecek kişi birazdan orada belirivermişti: Belki on yedisinde var-yok bir Rus askeri; kısa boylu, sıskaca, şık giyimli, hoş edalı ve adı ise Sergey Yesenin. Tarihsel tuhaf bir defa daha şaşmaz ve şaşırtıcı bir dengeyle işlemişti; Sergey'in "serseri" yüreği, şarabın davetkârlığını ve Georg'un ürkünç çekici-

liğini yorgun ayaklarına adeta ezberletmişti. İlk söz günahkârdan, Georg'dan geldi: "*Gottfried'i tanıyor musun?*" "*Yabancıyım ben,*" dedi Sergey cezbeden ses tonuyla. Georg geçen saniyeye nazaran daha sermest: "*Artık değilsin,*" dedi. Bu kısacık diyalog, uzayacak bir gecenin, yaklaşacak bir ölümün ve çoktan "eskimiş" bir yaşamın da habercisiydi. Ve birazdan Gottfried de teşrif edecek, "kan" gövdede birikip, alından boşalacaktı.

Tanrım!

Ne muazzam bir gece olacaktı!

5/

Korku, her zaman "bir şeyin korkusu" ve her zaman bir şeyle ilgili değildir. Melankolik bir kitapçı olan Heinrich Heine (hoş, Heine'ın satmış olduğu bu kitapları kimler, neden yazmaktaydı; anlamak pek de mümkün değildi, zaten anlamak her çağ için oldukça gereksizdi, gün gelecek ve elbet hepsi ateşe verilecekti, çünkü ısınmak insansoyu için oldukça mühimdi), bir kitapkurdu olan Mary Shelley'i küçücük ve kitaplarla dolu dükkânında ilk defa gördüğünde işte bunu hissetmişti. Korku! Ama yalnızca korku; sebepsiz, yönelmemiş, bulaşmamış, ortada, öylece, anlamsız, değersiz, alelade, kupkuru, katıksız ve zahmetsiz… Gecenin o vakti "merhaba" duyulmuştu, karamsar bir gece bekçisinin –ve bu kesinlikle Arthur Schopenhauer'du– sarsıcı düdük çalışları arasında. "Merhaba" çok uzun ve dolaylı gelmiş olacaktı ki Mary'e, birdenbire ısırıvermişti Heinrich'in tazecik kolunu – Ah ki ne muazzamdı eti. Korku şimdi çok daha anlamlı, çok daha anlaşılabilir ve çok daha hissedilebilirdi Heinrich için.

(Yukarıdan bir yalıçapkını geçti.)

Gece henüz oldukça genç, muhteşem avcılar henüz oldukça diriydi ve erotik sözcükler birbiri ardına dizildi – güzel, zarif ve canlı sözcükler: Sanki damarlarını kessen kan akıverecekmiş, bir yolunu bulsa yürüyüp gidecekmiş gibi canlı sözcükler; ve dil bir başka boyutta, dehşetli dokunuşlara, kararlı öpücüklere ve elbette teklifsiz ısırıklara evrildi. (Diyelim ki o an, kitapçı dükkânının önüne bir zeytin ağacı dikilse; ağaç, saatler içinde büyüyecek ve belki de çiçeklenecekti bile.) Ve nihayet; uzayan gece ve uzayıp giden heyecan, kısalan korku ve kısalıp giden öpücükler ve elbette birbiri ardına dizilmiş tutkulu ısırıklar Heinrich'in şu son tümcesiyle tarihe geçecekti:

"*–Gücenme– ısırık fazlaydı biraz.*"

(Bundan sonra olanlar için iki türlü söylence vardır: İlk söylenceye göre –ki bu hiç de akla yatkın değil– Mary, Heinrich'in bu tümcesine yalnızca gücenmemiş, aynı zamanda oldukça da öfkelenmiş, hatta hınçlanmıştı. Ertesi gece Heinrich'in kitapçı dükkânının kundaklanmasının da bu öfke ve bu hınç ile ilişkisi olabilirdi! Bir ikinci söylenceye göre –ki bu çok daha sağduyulu– Mary, Heinrich'e gücenmemiş ve hatta yine onu ısırarak bu içten serzenişe muzipçe bir karşılık vermişti.)

6/

O gece, William Shakespeare'in ıssız birahanesi (açıldığı günden beri hiç kimse uğramamıştı, nedeni ise yakınlarında "Thomas'ın

Yeri" şöhretiyle seksen yıllık bir şaraphane bulunmasıydı) yüzyıllar ötesinden, yersiz-yurtsuz bir konukla onurlanmıştı. Şık giyimli, hoş tavırlı ve her ne kadar belli etmemeye çalışsa da tedirgin bir yabancıydı bu konuk. İçeri girer girmez kendisini tanıtacak denli de değerli hissediyor olacaktı kendisini: "*Ben Charles,*" dedi gür ve tesirli sesiyle; "*Charles Baudelaire*". "*Hoş geldiniz,*" dedi William ise şaşkınlık içinde, içerideki dört masadan en tertipli olanına buyur ederek…

Memnuniyetle buyurdu tabii Charles ve birası gelene kadar bir şeyler mırıldandı içinden (ya iki gün önce atıştığı sevimsiz mülk sahibine söyleniyordu ya da bu gece tatlı esen rüzgârın cildini ne kadar da gençleştirdiğinden bahsediyordu kendisine – ki gerçekten de gençleştirmişti). Birazdan William, Charles'ın birasını getirmiş ve –nasıl olduysa– birdenbire –hakikatte ketum olan– her ikisi de pek muhabbetşinas kimselere dönüşüvermişlerdi (W. S. Allen'ın notuna göre bu vahyedilmişçesine muhabbetşinaslık, duvarda asılı olan tablonun mahareti sayılırdı: "*Bu, sanırım Boticelli, öyle değil mi?*") Charles neredeyse otuz yedi saniye süren bir iç çekişin ardına şu sözleri de eklemişti: "*Sanki bin yaşındayım, o kadar hatıram var.*" William gülümsemekle göz devirmek arası bir yüz hareketiyle, davetkâr söylemişti: "*Anlatmak ve dinlemek için de sanki önümüzde bin yıllar var.*"

– Radyoda çalan: Jacques Brel, Vesoul.

Pekâlâ arınmak nedir öyleyse; yüzyılların, bin yılların dehşetini bedeninden sıyırıp almak ve sıyrılmış bedenini çıplak ve duru, tutkuya teslim etmekten daha başka? Arınmaya olan sonsuz ve hep diri inanç, sabaha doğru kendisini iyiden iyiye açık etmiş, sinsice

süzülmüştü sözcüklerin arasına: Charles ile William'ın yorgun bedenleri sabahı bu defa "arı" karşılamak istemişti. Ve son yüzyılda William sonsuz kere tekrar ederek, Charles'ı şuna iyiden iyiye ikna etmişti:

"Benim günahım aşktır, senin erdemin nefret…"
"Benim günahım aşktır, senin erdemin nefret…"
"Benim günahım aşktır, senin erdemin nefret…"

Dördüncü kez ve bir daha...

7/

Karmaşadan, gürültüden, huzursuzluk hissinden, betona duyulan tiksinç açlıktan ve "her zaman bir yere yetişmeye çalışan insan bedenleri"nden çok uzakta, ismini pek az insanın bildiği küçük bir Avrupa kenti: (Tezer Özlü'nün delidolu ve henüz yaşamdan usanmamış gezgin günlerinin olağanüstü bir keşfi). Aylardan Ağustos, gecelerden telaşsız bir Pazar: Uzun elbisenin içinde Tezer Özlü, bir sokağı boylu boyunca geçmiş ve taze sokağın diğer ucunda; nerede görse tanıyacağı saçlar, nerede görse tanıyacağı gözlükler ve nerede görse tanıyacağı yüz ifadesiyle Cesare Pavese'ye tesadüf etmişti – ah ki o tesadüf, ikisi de halen kırk ikisindeydi. Koşarak sarılmıştı Tezer, Cesare'nin akça pakça boynuna. Heyecan içinde ve tedirgin söylemişti: "*Sen kendini öldürmemiş miydin Cesare, öldüğünü söylediler.*" (Bu sırada sokaktan sarhoş bir ressam geçmişti; adı Amedeo.) "*Evet,*" demişti Cesare sesi kırılarak; "*ve sen de benim peşimden geldin*". (Ve yine bu sırada, tümcesini tamamlar bir edayla sarhoş ressam tekrar sokaktan geçmişti.)

Sabah olup etraf aydınlandığı zaman kent sakinleri, izbe bir sokakta iki cansız insan bedeni bulmuştu. Oldukça zarif iki insan bedeni... Dakikalar içinde kentin tüm sağlıkçıları, tüm güvenlikçileri, tüm idarecileri ve tüm terzileri orada, olay yerinde belirivermişti bile. Sessiz sedasız birkaç ağlaşma ve birkaç gereksiz esneme sesi duyulmuş, birkaç ayıplayan bakış ve birkaç donuk insan suratı sezilmişti.

(Bu sırada ise Amedeo çoktan ayılmış ve sigarasını keyifle tüttürerek sokaktan geçmişti.)

8/

Heinrich von Kleist ömrü boyunca aradığı mutluluğu bir ırmak güzelleyicisinde bulmuştu ve bu mutluluk –yazık ki– yalnızca bir saat sürmüştü. Novalis, uzun saçları, uzun boynu ve berrak yüzüyle o an Heinrich'e, aheste akan ırmaktan çok daha albenili gelmişti. Usulca yanaşmıştı yanına ve hiçbir şey söylemeden onu yanağından öpüvermişti. Belki biraz yadırgamış lakin hiç bozuntuya vermemişti Novalis, işine sadık şekilde ırmağı güzellemeye devam etmişti. Dakikalarca sürmüştü bu: Heinrich'in öpücükleri, Novalis'in güzellemelerini daha coşkun kılmıştı sadece. Biraz daha öpücük ve biraz daha güzelleme; birkaç saat sonra, ırmak Heinrich'i kendisine çekecekti. Ve bir yardım eli bile uzanmayacaktı ona; ne Novalis'in eli, ne de bir başkasının. Ne acı!

Hakikat, ırmağa, boylu boyunca, uzanmıştı:

Diri olan ne varsa, işte onun aşkına…

9/

Yüzyıllar evvelindeki "yazgısından muzdarip" sevgilisine şöyle seslenmişti Arkadaş Zekâi: "*Beni kendime gebe bırak!*" Sesi kırılmış ve kırmızılaşmıştı bile yer yer – mübalağasız kan kırmızılaşmıştı. Bir sokak lambasının altından, neler geçmişse artık o sokak lambasının başından, ne muhteşem cenkler vermişse orada; şöyle yanıtlamıştı Gérard de Nerval ise, hüzünlü ve karaya çalan, yüzyıllar boyu yankılanan bir sesle: "*Bekleme beni bu akşam, çünkü ak ve kara olacak gece!*" Öyle de olmuştu nitekim; ondan sonraki her gecenin de ak ve kara olacağı üzre…

– Radyoda çalan: Édith Piaf, Mon Manege A Moi.

Ardı sıra yağmur

ve ardı sıra ısrarcı şemsiye satıcıları.

Birbiri peşine dizilmiş

ve oraya buraya ayrılan yol fareleri...

10/

Ne gizli ne kaçamak, ulu orta, çırılçıplak: Bir yanda dayısını öldüren zarif Héloise (cinayet aleti, bir hançerdi ve doğrusunu söylemek gerekse, dayısının sırtında kınında durduğundan çok daha güzel durmuştu), diğer yanda ise çağının anomalisi Pierre Abélard – O canım göğüs kafesi ve o canım dudaklar… Mektuba değen

zarif ellerin, köprücük kemiklerinde ve esneyen karın boşluklarında gezinme vakti çoktan gelmişti. Aslında sıradan mı sıradan bir geceydi; gökte kamer bir tepsi gibi yayılmış, yıldızlar gelişigüzel etrafa saçılmıştı. Karanlık, ne badireler atlatmıştı karanlık olabilmek için ve kervanlar çoktan çekilmişti geniş ayak kervansaraylarına. Yalnızca gece avlanan hayvanlar şahit olabilmişti, Héloise ve Abélard'ın et eteliğine ve bir de malumunuz üzere, tarihin sadece geceleyin yazıldığına inanan inatçı bir tarihçi. Şöyle duyulmuştu sabaha karşı:

"Kanımı tutuşturan gücünü de, çocuk gibi elinden tutma hissi uyandıran güçsüzlüğünü de seviyorum."
"Kanımı tutuşturan gücünü..."

11/

Bin yıllarca bir masa ve masanın etrafına dizilmiş yüzyıllarca iskemle. Birkaçının bacağı kırık ve sallanmakta; ha düştü ha düşecek derken gökçatı, hiç beklenmedik bir anda ve hiç beklenmedik bir sesle davetliler ayaklanmakta:

Elinin uzandığı yerde Gök vardır.

Sempozyum

Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus.
(Horatius)

Şölen daveti aylar öncesinden yapılmıştı ve şölen zamanı neredeyse herkes oradaydı: Çıldıran, direnen, sevişen ve ölmekte olan herkes… Davetin sahibi ilk sözü aldı ve kısa bir konuşma yaptı:

"Öncelikle hepinize, türlü meşguliyetlerinize rağmen davetime icabet ettiğiniz için teşekkür ederim, sevgili dostlarım. Lakin Nikolay Gogol'ün ve Aleksandr Puşkin'in halen aramıza katılmadığını görüyorum. Umalım ki Bay Puşkin Bay Gogol'ü düello için ayartmamış olsun, çünkü tarih budur ve hepinizin de malumudur, bu işten yine kendisi zararlı çıkacaktır. Bay Proust da henüz aramızda değil ama biliyorsunuz ki o genelde geç kalır zaten. Hastalığı elvermemiştir belki de. Son günlerde odasından hiç çıkamadığını işitmiştim, durum o kadar vahim değildir diye umuyorum. Sizler ise tekrar hoşgeldiniz dostlarım. Kadehimi şerefinize kaldırıyorum!"

Kadehler ilk kez havaya kalktıktan biraz sonra, davetliler arasından ilk sözü Lev Tolstoy aldı; sakallarını elleriyle taradı, kadehini kaldırdı ve "*Kadehimi şerefinize kaldırıyorum dostlarım!*" diyerek söze başladı:

"Bütün çıldıranlar adına buradayım! Evine, yurduna ve hatta kendi bedenine dahi sığamamışlar, taşmışlar, kaçmak zorunda kalmışlar ve asla kaçamamışlar adına buradayım! Şölen davetini aldığımda bir tren istasyonundaydım ve orası benim için son istasyon zannediyordum. Oysaki bu zarif davete icabet etmemek için hiçbir sebebim de yoktu. Bedenimi kendimle sürüklemek pahasına geldim ve kadehimi bir kez daha sizin şerefinize kaldırıyorum... Görüyorsunuz ki kadehim de boşalmak üzere ve boş bir kadehten daha utanç verici olan, asla doldurulmayacak bir boş kadehtir."

(Lev Tolstoy'un konuşması sırasında, Marcel Proust da nihayet davete katılmış, başıyla herkesi selamlamış ve yerini almıştı). Gülüşmelerden sonra söz sırası Boethius'a geldi ve Boethius ayağa kalktığında, herkesin dikkati onun bedenindeki işkence izlerine kesilmişti. Bu dikkatli bakışlara gülümseyerek karşılık vererek başladı konuşmasına:

"Dostlarım, bütün direnenler adına buradayım ve ilkin kadehimi elbette onlar için kaldırıyorum! Yaralarıma baktığınıza sevindim, birbirimizin yaralarına bakmalıyız çünkü. Joe'nun bir sözü var aklımda şimdi: 'Yaralarım benden önce de vardı, ben onları bedenimde taşımak için doğmuşum' diyordu. Pekâlâ hepimiz öyle değil miyiz, dostlarım? Pekâlâ hepimiz, yaralarımızın onurlu taşıyıcılarından başka neyiz? Bu nazik davet için minnettarım ve eklemem gereken bir şey daha var: Boş bir kadehten daha utanç verici bir şey varsa, o da hiçbir zaman dolmamış bir boş kadehtir."

Herkes bir anda Lev Tolstoy'a dönerek gülüşmeye başladı. Söz sırası şimdi Guillaume Apollinaire'deydi ve önce masanın dört bir yanına doğru kadehini kaldırdı, gülüşmelerin kesilmesini bekledi ve sonra konuşmaya başladı:

"Bütün sevişenler adına buradayım ve hepinizi sevgiyle kucaklıyorum. Burada, sizlerle olmak heyecan verici ve haliyle yüreğimin ritmine ayak uydurmakta biraz zorlanıyorum – hemen fark etmiş olacaksınız bunu. Beni şimdiye kadar mest eden şarap mı yoksa sizinle içilen şarap mı; ayırt etmek inanın imkânsız. Şarapta hakikat olduğu ne kadar doğruysa da – ki vahşilik de vardır onda, şaraptaki hakikate ve vahşiliğe ermenin sırrı, onu sizinle birlikte içmektir, dostlarım. Bu ince davet için ne kadar teşekkür etsem az kalır bu sebeplerden; ve ben de 'boş kadeh' bahsine bir ekleme yapmak istiyorum izninizle: Bir kahkaha gibi kırılır kadehim birden!"

Gerçekten de Guillaume'un kadehi kırılmıştı birden – Bu şakayı kimin tertip ettiği bilinmezdi, Guillaume mu, davet sahibi mi, yoksa başka birisi mi? Kahkahalar yükseldi bu kez masanın dört tarafından. Davetin sahibi hemen ayağa fırladı ve "*Kadehleri kırılanlar, korkarım ki artık elleriyle içmek zorunda kalacaklar*" dedi. Şen kahkahaların arasında Nikolay Gogol da çıkageldi. Gelgelelim Aleksandr Puşkin yoktu yanında. Bütün gözler merakla ona dönünce ve kendisine dönen gözlerde açıktan açığa soru işaretleri belirince anlatmak zorunda hissetti kendisini. İlk tümcede sesi titreyerek ve sonra hemen toparlayarak:

"Bay Puşkin'i soracaksınız. Üzgünüm ki onun ısrarlı düello teklifine bu kez hayır diyemedim. Biliyorsunuz, her zaman onun bu teklifini geri çevirme konusunda basiretli davranmışımdır. Lakin bu kez olma-

dı. Şölene geç kalacağımızı, hatta belki de birimizin şölene katılamayacağını söylemek istesem de dinlemedi beni. Vuruştuk ve Bay Puşkin artık aramıza katılamayacak, o artık ölmekte olan birisi değil, düpedüz ölmüş birisi. Üzgünüm dostlarım, ama böyle olacağı belliydi. Benim elimden ölmesi onun için en doğrusu oldu. Bir serserinin elinden ölmesindense…"

Nikolay'ın sözleriyle keyfe gelen Ernest Hemingway birdenbire ayağa fırladı ve heyecanla söze atıldı:

"Aleksandr'ı avlayan birisiyle aynı masayı ve yeri geldiğinde şarabımı paylaşmaktan onur duyacağım. Lütfen yanıma oturunuz, bu onuru bana çok görmeyiniz Bay Gogol. Halen kadehinizin doldurulmadığını görüyorum. Ve boş bir kadehten daha utanç verici olan, bir avcının boş bırakılmış kadehidir. Lütfen bu utanca ortak olmasın kimse, Bay Gogol'ün kadehi hemen doldurulsun. Siz de bu sırada Aleksandr'ı nasıl avladığınızı, en ufak detayına kadar anlatınız lütfen bana. Her şeyi duymak istiyorum – nasıl can çekiştiğini, nasıl nedamet getirdiğini ve nasıl geriye dönemediğini…"

Nikolay'ın yerine geçmesiyle şölen devam etti. Nikolay ve Ernest'in vahşi sohbeti, kendi aralarında bir süre devam etti. Lakin söz sırası artık Euripides'indi. Şölenin en ihtiyarlarından birisiydi Salamisli Euripides ve zorlukla ayakta durabilmişti. Şöyle söyledi duraksayan tümcelerle:

"Dostlarım, yaşım gereği sizden çok daha fazla şölende bulunmuşumdur lakin bu farklı. Sizleri gördükçe ve aranızdan bazılarını dinledikçe gençleştiğimi, dinçleştiğimi hissettim. Bay Puşkin'in aramızda olamayışına ise üzüldüm; lakin şölen devam ediyor. Trajedi de şölenin bir

parçası değil mi? – Ve hatta belki en mühim parçası. Kadehimi kimin için kaldırdığımı soracaksınız elbette ve ben de Stefan Zweig için diyeceğim şimdi. Çünkü ne kadar kaygılı olduğunu görüyorum daha en başından beri. Stefan'dan başka hepiniz için de kaldırıyorum kadehimi çünkü hepiniz kaygının çocuklarısınız – Ah Martin, şu hikâyeyi bir de senden dinleseydik, ne güzel olmaz mıydı? Bense endişelenmek için fazla ihtiyar sayılırım artık dostlarım. Bu nefis şölen için hepinize minnettarım, belki de son şölenim bu. Lezzetli bir son öyleyse bu."

Euripides'in bu sözlerine şiddetli itirazlar yükseldi ama İskendereliyeli Kavafis'in sesi tüm sesleri bastırmış gibiydi:

"Sen hepimizden gençsin Euripides, bunu biliyor ve bu itirazları duyabilmek için ihtiyarlığını ustaca öne sürüyorsun. Görüyorum ki biz henüz birkaç kadehle sarhoş olmaya başlamışken, senin sesin bile titremiyor. Belki de kendine trajedi arıyorsun; ama yok, öyle kolay değil bu masadan titreyerek ayrılmak…"

Bu sırada Necâti'nin hicveden bakışları ve Ömer Hayyam'ın şarapla aşkı hemen sezildi – ve birazdan heyecanla söze girişenler, gençler, sırasıyla; Wolfgang Borchert, Kaan İnce, Arkadaş Zekâi, Georg Trakl ve en son ise Novalis'ti. Gençlerin ateşli söylevleri ve heyecan içindeki öksürükleri ihtiyarların pek alakasını cezbetmişe benziyordu – lakin Mihail Şolohov'un sızmak üzere olduğu, ara sıra uyukladığı ve hatta başının yumuşakça öne düştüğü bile görülmekteydi. Yalnızca Georg Trakl'ın, şarabın coşkusuna kapılıp "*Gel, ey en yüce zaman!*" diye haykırdığı bir yerde (sabahkuşları da birden ayaklanıp yanlış bir sabahı müjdelemişti); Mihail, sandalyesinde çırpınıvermişti. Yine de çabucak toparlanıp, sanki biraz evvel çırpınan o değilmiş gibi, en nazik ve en gösterişsiz sözcükle-

ri bularak –ki en zorudur bu– boş kadehinin doldurulmasını rica etti. Mihail'in kadehi doldurulduğu sırada Georg'un konuşması da bitmiş ve söz Novalis'e geçmişti.

Novalis son bir defa daha sordu:

"*Boş bir kadeh üzerine söylenebilecek her şey söylendi mi?*"

"*Henüz değil,*" dedi Jorge Luis Borges birden atılarak söze. –Mihail dahil– herkes Jorge'ye kulak kesildi:

"*Boş bir kadeh, ne ilginçtir değil mi; yaşanmamış bir hayatı da temsil edebilir, yaşanmış bir hayatı da aynı keza. Birbirinin tam zıddı görünür oysaki bunlar, ne var ki ikisi de boş bir kadehle ifade edilebilir: Boş bir kadeh, yani hiç doldurulmamış – Boş bir kadeh, yani doldurulmuş ve* çoktan *tüketilmiş bile. Belki de yavaşça, ağır aksak, temkinle tüketilmiş. Yeniden başlayabilseydim yaşamaya, daha hızlı içerdim. Yeni kadehler, yeni hakikatlerdir zira…*"

***

Şarap kadehleri bir boşalıp bir doldu. Tüm incelik sahibi hakikatler etrafa döküldü. Zaman hoyratça ve azgınca ilerledi. Gök durdu mu – Hayır, ne gezer; o da ilerledi. Kahkahalar, çığlıklar, inlemeler ve iç çekişler yükseldi masanın dört tarafından. –Ne yazık– şölenin sonu da yaklaşıyordu artık ve son söz bilgece zarif Rabindranath Tagore'a verildi. Kadehler son bir defa havaya kalktı, bir süre hakikatler havada asılı kaldı ve Rabindranath Tagore tüm zarafetiyle söze başladı:

"Ne güzel bir şölendi, davet sahibine kaldırıyorum son kez kadehimi, içtenlikle, aşkla ve şükranla… Belki de konuşmaktan, dinlemekten ve içmekten bitkin düştünüz dostlarım ve belki de bazılarınız Bay Puşkin'in matemini tutmakta, onu özlemle ve aşkla anmakta ve yüreğinin burukluğunu şarabın hakiki neşesiyle bastırmaya çalışmakta halen. Ama bakınız: Gece halen diri mi diri, halen genç mi genç, yıldızlar var gökyüzünde; her biri birer ateş böceği gibi parlamaktalar – yanmaktalar. Ah ki ne büyük bir lütuftur bu! Herkesi göğe bakmaya davet ediyorum şimdi, belki son bir defa daha, göğe bakmalıyız; orada milyarlarca ateş böceği varmışçasına. Şunu unutmayınız ki dostlarım; yıldızlar, ateş böceği zannedilmekten korkmazlar!"

Hep birlikte ateş böceklerinin seyrine ve keyfine daldılar artık. Sesler, kahkahalar, çığlıklar, inlemeler ve iç çekişler bıçak gibi kesildi birdenbire; kan yavaşladı ve ağırlaştı, gök duruldu ve durgunlaştı, sabahkuşları duraksadı – sanki kendilerinden emin değillermiş gibi ve aynada görünen olsa olsa bir havariydi şimdi. Bilinmeliydi ve asla unutulmamalıydı ki, yeryüzünün ezberi asla şaşmazdı.

Ve böylece sabah da yaklaşmıştı.

Dünya bu kez boyuna değil, enine uzamıştı.

James Joyce son bir heyecanla söyledi, sabaha karşıydı:

"*Kimse anlamıyor mu?*"

***

Şölen Türküsü

Şarabın mestiyle mi?
Dökülür testiyle mi?
İnsan kimin yüküdür?
İnsan kimin yüküdür?
Hakikat kastıyla mı?
Göklerin destiyle mi?
İnsan kimin yüküdür?
İnsan kimin yüküdür?
Âşığın dostuyla mı?
Zamanın üstüyle mi?
İnsan kimin yüküdür?
İnsan kimin yüküdür?

Sonsöz

Ille sinistrorsum, hie dextrorsum abit: unus utrique
Error, sed variis illudit partibus. (Horatius)

Gece'nin Baştan Çıkarıcılığı

Gece; Kaos'un çocuğu ve Ölüm'ün, Kötülük'ün, Sonsuz Karanlık'ın, Uyku'nun, İntikam'ın, Açlık'ın, Aldatma'nın, Yazgı'nın (…) annesidir: Yani bütün bir yeryüzü düzeninin peyda edicisi, var kılıcısıdır Gece. Onun doğurganlığı üzerine başka bir doğurganlık, onun kucaklayıcılığı üzerine başka bir kucaklayıcılık, onun adaleti üzerine başka bir adalet, onun mucizesi üzerine başka bir mucize yoktur bütün bir evrende. Her ne ki varlıkta, orada ve deviniyor ise; Gece'dedir, Gece'yledir ve Gece'nindir: Tanrıların tanrısı, engin göklerin ve şimşeklerin büyük efendisi bile çekinir, uzak durur ondan; pek yaklaşamaz onun yanına, yamacına. Böylece büyüler ve baştan çıkarır insansoyunu da ve çaresi yok, kendi içine hapseder onu da.

Boşuna değildir ve elbette bir anlamı vardır; bunca uykusuz gecenin, bunca korkulu düşün, bunca tasalı bekleyişin, bunca gece treninin, bunca savruluşun, çöküşün, sallanmanın ve bunca kıvranmanın uzun, geniş yataklarda. Gece'nin baştan çıkarıcılığına boyun eğip, çoktan sunmuştur bile kendisini insansoyu ona. Onun sarıp sarmalayıcılığına bağışlamıştır kendisini insansoyu: Yüce bir sunak gibi…

Bir Davet: Çıldırmaya, Direnmeye ve Sevişmeye

İnsan, "dünyaya fırlatılmış" ve ilk andan beri yalnız bir kimseyken, ancak üç şekilde var edebilir kendisini: Evvela aklından kurtulması gerekir insanın; çünkü akıl, bir tam teslimiyettir, istencin bir başka istence devridir ve istencini bir başka istence devretmiş insan yeryüzü için bir "yük"ten daha fazlası değildir. İstenç bir kimliktir ve her kimlik gibi elbette özgürleşmeye meyyaldir. – Rasyonel zorbalıktan kurtulmuş, istencine kulak vermiş ve zihinsel olarak özgürleşmiş insan, artık "bedenen" (ve etle – ve kemikle) direnmekle ödevlidir. Beden, yalnızca tabiata karşı sorumludur ve tabi olmayan her türlü bedensel zorbalıktan kendisini korumaya mecburdur. – Zihinsel olarak özgür ve bedenen direnişte, direnmekte olan insan, artık erotik hazzı da arayabilir: Erotik haz ise bir tamamlayıcıdır, özgürlüğü ve direnişi onurlandıran bir oradalıktır; zihnin ve bedenin bütünüyle boşalmasıdır.

– İnsan, Eylem'dir.

Böylelikle anlaşılabilir ki, insan üç şekilde var olur: Çıldıran bir kimse olarak, direnen bir kimse olarak ve sevişen bir kimse ola-

rak… Bundan sonra geriye yalnızca tek şey kalır: Huzurlu bir yürekle ve zamanınca, vakitlice ölebilmek yeteneği. Aslına bakarsanız en zor olanı da budur ve lakin bu, gereğince yaşanmış bir yaşamın onurlandırılabilmesi için yegâne yoldur. Yaşamakta direten bir kimse, yaşamın anlamsızlığı içerisinde kendisini kaybetmiş bir kimse olarak, yaşamın bilincine yeterince erememiş olur.

Acı, Toprak ve Kan

Tu, deorum hominumque tyranne, Amor! (Euripides)

Gelgelelim, bütün canlı tabiat için hakikî olan ve birbiri ardına dizilmiş üç şey vardır ancak: Tek zihinsel yetenek olarak "acı" (ki bir Roma oğlanının söylediği üzere; "acı tanımamış olmak, ne büyük bir acıdır"), tek bedensel sığınak olarak "toprak" (rençper Spinoza'ya sormak gerektir bunu) ve evcilleştirilemeyen, vahşiliğinden hiçbir şey kaybetmeyen tek şey olarak "kan" (ve bunun üstadı ise Gottfried Benn'dir). Bu üçü dışında her şey; olsa olsa çıkar gözeten, ikiyüzlü, kötücül, bayağı bir uzlaşıdır, kitlesel bir paranoya, yaygın görülen bir budalalıktır; hakikatten kopuktur geri kalan her şey ve estetikten de yoksundur üstelik. Acıyla genişlemiş ve sonsuza uzanan bir zihin, toprakla bütünleşmiş ve yekpare bir beden ve kanla onurlandırılmış vahşi, saldırgan bir anlatı: İşte "yaşamanın" tek hakiki, tek onurlu yolu budur; geri kalan her yol soğuk bir canlılık, işe yaramaz bir hareket kabiliyeti ve mânâsız, içi boş, nafile bir varlıktalık halidir yalnızca.

Oysaki ne umutlarla var etmiştir seni Doğa…

Ve Dehşet – Ve Endişe

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae. (Horatius)

İnsan, endişe ve dehşetin bir eseridir, büsbütün bulaşmıştır bunlara bir kere insan ve onun varlığı sıkı sıkıya bu iki kadim hisse bağlanmıştır. Dünyaya fırlatılma anı bir dehşeti, dünyaya fırlatılmış olmanın bilinci ise bir endişeyi peydah eder. Dehşete kapılmak ve "endişe içinde" olmak (hemen belirtmem gerekir ki "endişelenmek" ve "endişe içinde olmak" farklı şeylerdir) insanın sınırıdır; bilgisi, görgüsü, sevgisi, utancı, nefreti, sükûneti ya da coşkusu da bütünüyle buna bağlıdır. İnsan, her şeyden önce bir sürüklenmedir ve dehşet – ve endişe bu sürüklenmenin itici gücüdür. Dehşete kapılmamış ve endişe içinde olmayan insan, yaşamın özünü kavrayamamış, zavallı bir kimsedir. Yaşamın yüce ereklerinden yoksundur bu kimse ve boş bir levha olarak peydah olduğu yaşama, yine boş bir levha olarak veda etmeye de mahkûmdur. Ezcümle, endişe ve dehşet yaşamın kaynağıdır, olmazsa olmazı ve yaşamın anlamının yegâne açarıdır.

İşte Ölüm'ün kapıları da böylelikle aralanır…

Skandal. Ölüm

Mors Certa, vita Incerta.

Nihayetinde Ölüm ise başlı başına bir "skandal", bir "facia"dır. Bizim Ölüm ile olan ilişkimiz, "Ben" üzerinden değil bir "Başkası"

üzerinden kurgulanır. Ben, hiçbir zaman dolaysız ve aracısız olarak Ölüm ile karşı karşıya gelemez ve onunla yüzleşemez; lakin bütün hayatı boyunca, sanki onunla yüz yüzeymiş gibi yaşar, onu içten içe duyumsar. Bu çekincesiz ilişki, saf bir "Conatus" [varlıkta kalma çabası, varlıkta kalmada ısrar] ile beslenerek iyiden iyiye bir inatlaşmaya, bir ayak diremeye dönüşür. Bu inatlaşmaya ve ayak diremeye varan ilişki ise, ya Conatus'tan (anlık bir delilik ya da birikmiş bir öfke hali ile) vazgeçilip "Ben"in etkin olarak Ölüm ile yüzleşmesi yoluyla ya da "Ben"in edilgen kalarak Ölüm'ün –reddedilemeyecek– davetine icabeti mucizesiyle nihayetlenir. Lakin Ben ile Ölüm arasındaki bu içten ilişki yalnızca hakikatin bir parçası –açıkçası bir kırıntısı–dır. Skandal ise, Ölüm'ün tarihselliğinde gizlenmiş, fark edilmeyi bekler. Utanç hissi, tarihin derin kuyularında yankılanır; utanç büyüdükçe ses yayılır, ses yayıldıkça Ölüm azgınlaşır. Ölüm'ün baştan çıkarıcılığı ile seslenir belki de Anton Çehov:

"*Ne zamandır şampanya içmemiştim!*"

Son Bir Baştan Çıkarma

Ecce Homo!

Kaygı, derdini-tasasını yüklenmiş yeryüzünde biçare halde gezerken, Toprak Ana'dan izin alarak, onun çamurlarıyla vakit geçirmeye ve oynamaya başlar. Kaygı, çamurla oynarken, ondan muhteşem bir eser meydana getirmiştir – ve bu çamurdan eser "insan"dır. O sırada oradan geçmekte olan Zeus, Kaygı'nın biçim verdiği bu eseri çok beğenir ve ona kendi nefesinden üfler. Artık

ortaya çıkan bu şaheser, Kaygı, Toprak Ana ve Zeus arasında paylaşılamaz, büyük bir tartışma başlayıverir birden üçü arasında. Her biri, bu eserin kendisine ait olduğunu iddia etmektedir. Uzlaştırıcı olarak hep birlikte Zaman'a giderler. Toprak Ana, eserin kendi çamurundan meydana geldiğini ve bu nedenle onun kendisine ait olması gerektiğini söyler. Kaygı, o çamura şekil veren ve onu bir eser haline getirenin kendisi olduğunda ve eserin kendisine ait olması gerektiği konusunda diretir. Ve Zeus ise bu eserin kıymetli olabilmesi, değerinin ortaya çıkabilmesi ve cana kavuşabilmesi için ona kendi nefesinden, kendi canından üflediğini ve ona sahip olma hakkının da kendisinde olduğunu anlatır ısrarla. Zaman, üçünü de dinler, üçünün de haklı gerekçeleri olduğunu düşünür ve en sonunda şu karara varır: İnsansoyu için bir zaman biçiyorum ve bu zaman sona erdiğinde, insanın bedeni Toprak Ana'ya, ruhu ise Zeus'a ait olacaktır. Lakin onun için biçtiğim bu zaman dolana kadar insan, her şeyiyle Kaygı'ya aittir.

Kapanış Söylemi

So shalt thou feed on Death, that feeds on men,
And Death once dead there's no more dying then. (Shakespeare)

Zarif celladın bir şölen masasında itiraf ettiği gibi; "*Yaşamın bilinci, yaşamın kendisinden daha yüksektir*". Öyle yaşamalıyız, öyle yaşamla olmalıyız ki, yeryüzü kırılıp döküldüğünde, ortadan yarılıp iki parçaya bölündüğünde, çatırdayıp üzerimize düştüğünde bile ayakta kalabilen, dirençli bir gövdeyle biz olmalıyız yine. Sırrı şuradadır: Kavramak, ama yalnızca bir şeyi değil; tutunmak, ama yalnızca bir şeye değil; sakınmak, ama yalnızca bir şeyden değil

ve bütün olmak, ama yalnızca bir şeyle değil. Söylemek, ama her şeyi kendi onuruna ve kendi biçimine göre. Erdem, ama yalnızca eylemle değil, aynı zamanda yüce duyumla da…

Katil Nietzsche Asker Kant ile başladığımız "Mitologya Olarak Tarih ve Düşlem Olarak Dünya" serisinde, *Peygamberin Dehşeti Celladın Zarafeti* ile bir başka dil evreninde devinmeye, başkaca yaralarımızı keşfetmeye, başkalarının yaralarını keşfetmeye ve sürüklenmekte olan bedenimizin ızdırabını ruhumuza denkleştirmeye çalıştık.

Ve serinin son kitabında –elbette elverirse ömrüm– bir sokak süpürücüsüne, bir cenkçiye, bir Tanrı'ya, bir başıbozuğa ya da bir göz cerrahına kulak kesileceğiz. Dil; evren içinde evren, bilinç içinde bilinç, yaşam içinde yaşam, aşk içinde aşktır. Yalnızca keşfetme yeteneği çoğu zaman kâfi gelmez onu kavramaya ve onunla oyunlar oynamaya, aynı zamanda kurcalama ve bozgunculuk yapma yürekliliği de gerekir bunun için. Yürekliliğiniz yeteneğinize denk gelsin.

Hölderlin yurdumuz, Tagore göğümüz,
Camus yâr ve Nietzsche yardımcımız olsun…
Herkes yazgısına emanet.
Ve yazgılarınız ise size…

Kısa Sözlükçe

Omnis cum in tenebris praesertim vita laboret. (Lucretius): Yaşam karanlıkta uzun bir çırpınmadır.

Non vini vi no, sed vi no aquæ: Şarap sayesinde değil, su sayesinde yüzüyorum.

Faber est suae quisque fortunae: Her insan kendi yazgısının zanaatkârıdır.

Ruhsârına aybetme nigâh ettiğimi / Gözyaşı döküp nâle vü âh ettiğimi: Güfte: Fuzûli, Beste: Münir Nurettin Selçuk, Makam: Nihâvend. *Ruhsârına aybetme nigâh ettiğimi / Gözyaşı döküp nâle vü âh ettiğimi / Ey pâdişeh-i hüsün terahhüm çağıdır / Affeyle ki bilmişim günâh ettiğimi*.

Acta est fabula: Oyun bitti! (Söylenceye göre, Roma İmparatoru Augustus'un son sözleriydi bunlar.)

Eppur si muove: Engizisyon Mahkemesi'nin baskısıyla dünyanın hareketine dair fikrinden vazgeçtiğini beyan eden Galileo'nun, bu beyandan sonra kısık sesle söylediği iddia edilen tümce: Yine de dönüyor!

Önce Söz vardı: Yuhanna İncili'nin ilk cümlesi şöyledir: *Önce Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı.* (Buradaki "Söz" ise, Herakleitos'un "Logos"u olarak okunmalıdır.)

Merdiven! Hemen bir merdiven getirin: Söylenceye göre Nikolay Gogol'ün son sözleri bunlar olmuştu.

Dies Iræ: (Gazap Günü) Celanolu Thomas'ın (on üçüncü asır) yazdığı Latince bir ilahidir ve Mozart'ın Requiem'inin bölümlerinden birisidir. Ayrıca Johannes Brahms, Hector Berlioz, Sergey Rachmaninoff ya da Franz Liszt gibi birçok müzisyenin eserlerinde de Dies Iræ'ya rastlamak mümkündür.

Ağlayan Gelin: Bir Hıristiyan anlatısına göre; İsa çarmıha gerilmeye giderken boynunu bükmeyen tek çiçek olan ters lale, İsa'nın son bakışından ve çarmıha gerilme anından öyle etkilenir ki derin utancından ve derin üzüntüsünden sebeple boynunu büker ve bir daha kaldırmaz.

Beyaz Zambak: Hıristiyan inancı başta olmak üzere birçok inanç ve mitoloji için kutsaldır; Hıristiyanlık'ta "Meryem'in Çiçeği" olarak da bilinir.

Peygamberdevesi: Ön ayaklarını kaldırıp kıvırdığı zaman, dua ediyor gibi gözüktüğünden dolayı, bu canlılara peygamberdevesi denmektedir.

Macte animo! Generose puer, sic itur ad astra: Cesaret soylu evlat! Yıldızlara ancak böyle yükselinir.

Amor est vitae essentia: Aşk yaşamın özüdür.

Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus. (Horatius): Şimdi içme ve yeryüzünde hürlükle dans etme vakti.

Sempozyum (Symposium): Symposium, Antik Grek'te "içki daveti" anlamına geliyordu. Bkz. Sokrates Diyalogları.

Ille sinistrorsum, hie dextrorsum abit: unus utrique / Error, sed variis illudit partibus. (Horatius): Bu sağa, şu da sola doğru ayrılan / hepsi yanlış ama farklı yönlerden.

Tu, deorum hominumque tyranne, Amor! (Euripides): Sen ki Eros! Tanrı'ya ve insana despotça hükmedersin.

Si fractus illabatur orbis, / Impavidum ferient ruinae. (Horatius): Dünya çatırdayıp üzerine yıkılmış olsa / Çarptığı zaman yine korkusuz bulurdu onu.

Mors Certa, vita Incerta: Ölüm kesin, yaşam değildir.

Ne zamandır şampanya içmemiştim!: Söylenceye göre, Anton Çehov'un son sözleri bunlar olmuştu.

Ecce Homo: İsa, çarmıha gerilmeden hemen önce, Pontius Pilatus tarafından, hınç ve nefret dolu kalabalığa bu sözlerle takdim edilir: *Ecce Homo* – İşte İnsan! (Ayrıca bkz. Rembrandt, *Ecce Homo* tablosu.)

So shalt thou feed on Death, that feeds on men, / And Death once dead there's no more dying then. (Shakespeare): Sone: 146. Sen de ölümle beslen nasıl ölüm can yerse / Ölmek bitmiş demektir ölüm ölür giderse (Talât Sait Halman çevirisi).

Radyoda çalan: Charles Aznavour, La Bohème.

Yaşam: Meyle.

Şarap: Suyla.

Yaşamın anlamı: Yoktur.

Şarap: Vardır.

-SON-